

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1

לפני:

כבוד השופט אילן ש' שילה, סג"נ – אב"ד
כבוד השופטת מיכל נד"ב
כבוד השופט ד"ר שמואל בורנשטיין

מערערת:

מ' א'
ב"כ עו"ד דיאנה הר-אבן

נגד

משיבים

1.ה' מ'
2.ר' מ'
ב"כ עו"ד דורית ארבל

3.מרכז רפואי שיבא תל השומר

4.פרקליטות מחוז מרכז
ב"כ עו"ד אורלי לוי מנצור

2

3

פסק דין

4

5 הסוגיה שבה עוסק פסק דין זה היא מה יעשה בזרעו של המנוח ש' מ' ("ש" או "המנוח"), שניטל
6 מגופו לאחר מותו. המערערת, אלמנתו של המנוח, מתנגדת לעשות שימוש כלשהו בזרע, והמשיבים,
7 הורי המנוח, החפצים בכל מאודם לראות זרע לבנם המנוח, מבקשים להפרות באמצעותו אישה
8 שהסכימה לכך, אשר תגדל את פרי בטנה וזרעו של המנוח, כאשר המשיבים יהיו לו לסבא ולסבתא.
9

10

1. רקע

11 ש' מ' ז"ל היה בנם הבכור של הוריו ובעלה של המערערת. למרבה הצער ולדאבון הלב, ביום 12.9.04,
12 ימים ספורים לפני ראש השנה תשס"ה, נהרג ש' בתאונת דרכים, שאירעה בעת ששירת בשירות
13 מילואים פעיל. במותו היה ש' כבן 28 שנים. בשבע שנות חייו האחרונות ניהל מערכת זוגית עם
14 המערערת, כאשר מערכת זו ידעה עליות ומורדות, "תהפוכות" בלשונה של המערערת, לרבות פרידות
15 שלאחריהן חזרו בני הזוג זה לזו. בשנתיים האחרונות לחייו חיו ש' ז"ל והמערערת במשק בית
16 משותף, וכשלושה חודשים קודם מותו אף נישאו זל"ז והיו לבני זוג כדת וכדין. אין חולקין כי בין
17 בני הזוג שררה אהבה עזה.
18

18

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א"נ' מ'

1 במותו הותיר אפוא ש' ז"ל אחריו, בין היתר, את הוריו השכולים (המשיבים) ואת אלמנתו
2 (המערערת). ש' ז"ל לא ערך צוואה, אך צו ירושה על פי דין שהוצא לעיזבוננו, קבע כי יורשיו הם
3 הוריו והמערערת בחלקים שווים.
4
5 מיד אחרי היוודע מותו של ש' ז"ל, הודיעו שלטונות צה"ל לאלמנה את דבר זכותה (הנובעת מהנחיות
6 היועץ המשפטי לממשלה שיידונו להלן) לבקש לשאוב את זרעו ולשמרו לצורך הפריה בעתיד.
7 המערערת, בתמיכת המשיבים, ביקשה והסכימה לעשות כן, ובעקבות זאת ניטל זרע מגופו של ש'
8 ז"ל, והוקפא ב-19 מבחנות המאוחסנות עד עצם היום הזה במרכז הרפואי שיבא.
9
10 ראוי לציין כי בעוד המנוח בחיים שררו יחסים משפחתיים תומכים בין ההורים לבין בני הזוג הצעיר,
11 כאשר הן המערערת הן ש' ז"ל התייעצו במשיבים בעניינים שונים. בתקופה הראשונה אחרי מות ש'
12 ז"ל, המשיכו המערערת והמשיבים לקיים יחסים טובים וחמים, אך למרבה הצער יחסים אלו נסדקו
13 במשך הזמן. בין המערערת והמשיבים אף התקיים הליך גישור, שבו נדונה שאלת השימוש בזרעו של
14 המנוח. הליך הגישור לא הסתייע.
15
16 במהלך השנים שחלפו ניסו בעלי הדין לעשות כמיטב יכולתם כדי להמשיך בחייהם, חרף הטרגדיה
17 שפקדה אותם. ההורים, שקודם למותו של ש' ז"ל היו הורים לשלושה, אימצו לחיק משפחתם שני
18 ילדים נוספים, אח ואחות, ובכך השלימו תהליך אימוץ שבו החלו עוד קודם למותו של ש' ז"ל.
19 בינתיים אף נולדו להם נכדים מיבדל"א ילדיהם הנוותרים.
20
21 כמו ההורים, גם המערערת ביקשה לשקם את חייה. תחילה, כשנה לאחר מותו של ש' ז"ל, חלץ אחד
22 מאחיו של המנוח את המערערת ובכך התיר לה להינשא לכל אדם. שנים אחדות לאחר מכן מצאה
23 המערערת ניחומים בבן זוג חדש, ואף ילדה לו שני ילדים, כאשר יחד הם מנהלים חיי משפחה.
24
25 המערערת התלבטה זמן רב באשר להפרייתה באמצעות זרעו של המנוח, אך עד היום, כ- 11 שנה
26 לאחר מותו, לא החליטה לעשות כן. יצוין כי לדברי המערערת היא עדיין מתלבטת בדבר, וזאת חרף
27 השינויים במצבה המשפחתי, ותוך הסכמה של בן זוגה דהיום לכל החלטה שתחליט. נאמר כבר עתה
28 כי התלבטות נטענת זו, המתמשכת על פני 11 שנים, עולה לכל דבר ועניין כדי החלטה למעשה של
29 המערערת, שלא להפרות עצמה בזרעו של המנוח.
30
31 כאמור, המשיבים, שהבינו כי המערערת לא תעשה שימוש בזרע, ביקשו ומבקשים להקים לו זרע
32 מזרעו, ולשם כך אף איתרו אם מיועדת, המוכנה להרות מזרעו ולגדל את פרי בטנה, כאשר המשיבים
33 יהיו לסב ולסבתא.
34
35 דא עקא, המערערת התנגדה ומתנגדת לבקשת ההורים. המערערת טוענת כי ש' ז"ל חפץ אמנם
36 בילדים וחלם על ילדים שיהיו לו, אך רצונו וחלומותיו התמקדו רק בצאצאים שיהיו לו מהמערערת,

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1 שעל כן שימוש בזרעו של המנוח, שלא להפרייתה שלה, אינו מתיישב עם רצונו של המנוח, ואין חולק
2 כי מצווה לכבד רצון המת. אם למצות את טענת המערערת, הרי שכל חפצה הוא לקיים את רצון
3 המנוח כפי שהיא רואה אותו, דהיינו שלא להקים לו זרע מאשה אחרת או בכלל, הא ותו לא.

2. התביעה

4
5 בתביעה שהגישו לבית משפט קמא, נגד המערערת ונגד היועץ המשפטי לממשלה, עתרו המשיבים
6 לפסק דין הצהרתי וצו עשה, באשר לזכותם להשתמש בזרעו של המנוח לצורך הפרייתה של אישה
7 החפצה להיות לאם בדרך זו. התביעה הוגשה כ-9 שנים לאחר מותו של ש' ז"ל, לאחר שהליך גישור
8 (טיפול בלשונה של המערערת) שקיימו המערערת והמשיבים, עד סמוך לפני הגשת התביעה, לא
9 הסתייע.

3. עיקר טענות המשיבים בבית המשפט קמא

10
11 מלכתחילה הסכימו המערערת והמשיבים כי יעשה שימוש בזרעו של המנוח. אולם, זמן מה לאחר
12 מותו של ש' ז"ל החלה המערערת להתרחק ממשפחת המנוח, חדלה מלהגיע לטקסי זיכרון ואזכרות;
13 הסתירה את הריונה מבן זוגה החדש, שאותו הכירה סמוך לאחר מועד נפילתו של ש'; ואף חדלה
14 לשלם בעבור אחסון הזרע.

15
16 כארבע שנים לפני הגשת התביעה החלו בעלי הדין בהליך גישור, במטרה לאחות את הנתק שנוצר,
17 לשקם את היחסים ולהגיע להסכמה שתאפשר שימוש בזרעו של המנוח. אולם, המערערת לא
18 החליטה לעשות שימוש בזרע והפסיקה את הליך הגישור. ההליך התחדש בשנת 2012, אך לא צלח.
19 המשיבים פנו לבית משפט קמא כדי לקיים את משאלת ליבו של ש' ואת צוואתו הבלתי כתובה כי
20 יועמד לו צאצא מזרעו. אין ספק שש' היה רוצה להותיר אחריו צאצאים, חפץ בהמשכיות, והביע
21 במהלך חייו ובמפורש את רצונו העז בילדים. זכות המנוח להעמדת צאצא אחריו וזכות הוריו
22 להבטיח מימושה הן זכויות בסיסיות. אין לאפשר למערערת למנוע ניסיון הפריה של אשה אחרת
23 בזרע, במיוחד כאשר המערערת הקימה לעצמה תא משפחתי חדש, ואף ילדה שני ילדים, וכאשר היא
24 עצמה אינה מסכימה להרות מהזרע.

25
26 סמוך לפני יציאת המנוח לשירות המילואים, שממנו לא חזר, הוא הורה כי כל אשר לו, יחולק באופן
27 שווה בין המערערת וההורים. יש לראות בזרע שהותיר אחריו המנוח חלק מעיזבונו, כך שלהורים,
28 כחורשיו, זכות חוקית לקבל את הזרע שהותיר, ולממש את זכותו להעמדת צאצא אחריו.

29
30 המשיבים הסכימו וחפצים ליטול על עצמם מעמד ואחריות כסב וסבתא לפרי בטנה של האשה
31 שתהרה מן הזרע.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

4. עיקר טענות המערערת בבית המשפט קמא

דין התביעה להיות מסולקת על הסף, בהעדר עילה ויריבות, ועקב התיישנות.

זרעו של המנוח אינו נכס הניתן לקניין, ואין הוא נושא לירושה.

המערערת "מרהיבה עוז לומר כי היא היוזעת, טוב מכל אדם אחר, מה היו ספונות לבו של בעלה המת – החי בלבה" (ס' 7 בכתב ההגנה). אמנם, המנוח חפץ בצאצא יחד עמה, אך אין להעלות על הדעת שהמנוח היה חפץ בעשיית שימוש בזרעו אצל אשה אחרת, ובגידול צאצאיו שלא בחיק התא המשפחתי שיצר עם המערערת. המנוח לא היה רוצה לראות את צאצאיו נולדים לתוך "יתמות מתוכננת", כאשר הוא אינו נוכח בגידולם.

ההורים הפנו למערערת עורף כשהחלה לפעול לשיקום חייה, ובתביעתם הם מעוותים את מציאות החיים המשותפים של המנוח ושלה. רק לה, כאלמנתו של המנוח, מעמד חוקי להעמדת צאצאים מזרעו לאחר מותו. דרישת ההורים להבטיח לעצמם נכדים מזרע המנוח נטולת היגיון, במיוחד נוכח גילם המבוגר, ואין ספק כי הם לא הביאו בחשבון את טובת הצאצא מזרע המנוח נושא תביעתם.

5. עמדת היועץ המשפטי לממשלה בבית המשפט קמא

אין לראות בזרעו של המנוח חלק מעיזבונו, ואין הוא ניתן להעברה בירושה.

טענת ההורים כי הם יודעים בוודאות שהמנוח היה רוצה להותיר אחריו צאצא היא טענה כללית שלא מעידה על רצון ספציפי. אמנם המנוח הביע בחייו שאיפה טבעית להביא צאצא לעולם, אך זאת עם המערערת יחד. אין להניח כי המנוח ביקש להביא לעולם צאצאים שאינם חלק מהתא המשפחתי שהקים עם המערערת.

המערערת, כרעייתו ובת זוגו של המנוח, היא העדה הטובה ביותר לרצונו של המנוח, ויש להעניק לעמדתה משקל מכריע. אמנם גם המשיבים יכולים להעיד על רצון המנוח, ככל שהובע בפניהם, אך קיים קושי לקבל אמירה נוגדת שלהם בדבר רצון המנוח, כאשר סביר שהנושא של הבאת ילד לעולם לאחר המוות לא עלה בשיחות שבינם לבין המנוח.

אין להתיר שימוש בזרע לאחר המוות לבקשת הורים, כאשר המנוח הותיר אחריו בת זוג, המתנגדת להבאת ילד מזרעו לאחר מותו. במקום שבת הזוג מעידה, באופן פוזיטיבי, על דבר רצון המנוח, יש לבכר את עמדתה המתנגדת, כזו שהייתה האדם הקרוב ביותר למנוח, למצער בכל האמור בנושאים האינטימיים של חייו, וכמשקפת נאמנה את רצונו המשוער של המנוח.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

6. פסק הדין נושא הערעור

1 בית משפט קמא מצא לדחות את טענות הסף שטענה המערערת, התיישנות וחוסר יריבות עקב העדר
2 מעמד למשיבים. מצד שני, בית המשפט קיבל את טענת המערערת ועמדת היועץ המשפטי לממשלה
3 כי הזרע אינו מהווה נכס הניתן להורשה.
4

5
6 באשר לטענות בדבר טובת היילוד דחה בית המשפט את טענות המערערת, מהטעם שאין מדובר
7 ברצון של ההורים להעמיד להם "מצבה חיה" לבנם, ולהפך, היילוד יזכה לאהבה ותמיכה של
8 המשיבים, שמסוגלים להיטיב עמו ולהעניק לו תמיכה ואהבה כסבים בכל מישורי החיים (ס' 14 -
9 (17).

10
11 המחלוקת המרכזית נסבה על השאלה מה היה רצונו של המנוח? בהעדר חקיקה בסוגיית הפריה
12 לאחר מוות, עמד בית המשפט על הנחיות היועץ המשפטי לממשלה, משנת 2003, בדבר "נטילת זרע
13 לאחר המוות ושימוש בו" (מס' 1.2202 – להלן: "ההנחיות";
14 <http://index.justice.gov.il/Units/YoezMespati/HanchayotNew/Seven/12202.pdf>).

15
16 ההנחיות קובעות, בין השאר, כי שימוש בתאי זרע של אדם שנפטר ייעשה על פי רצונו המשוער.
17 ההנחה היא כי בת זוגו של המנוח, ככל שלא עולה אחרת מנסיבות העניין, היא האדם המתאים
18 ביותר לייצג את עמדת המנוח, הן באשר להעמדת צאצאים בכלל, הן באשר לשימוש בזרעו לאחר
19 המוות בפרט.

20
21 בית המשפט סקר את העדויות והראיות שהובאו לפניו, שבהן עדויות המערערת, אחותה גב' א' כ',
22 בן זוגה של המערערת ואבי שני ילדיה מר ד' ב', ההורים המשיבים וחבריו של המנוח מר ק' פ', מר נ'
23 ש', מר צ' ח', וגב' ה' ג' (מי שהייתה בקשר רומנטי בן כחודש עם המנוח בתקופה שבה נפרד
24 מהמערערת).

25
26 בית המשפט דן ארוכות במערכת היחסים ששררה בין המנוח לבין המערערת, על מאפייניה השונים,
27 ברצונם של ההורים לעשות שימוש בזרע, לאחר שהמערערת אינה חפצה בכך, בטובתו של הילד
28 העשוי להיוולד מההפריה, וברצונו של המנוח שעסק רבות באהבתו לילדים כמו גם בכמיהתו להוליד
29 ולגדל ילדים, עניין שעליו כתב ואף שוחח עם העדים, ובראש ובראשונה עם המערערת (ר' ס' 26
30 בפסק הדין). כך למשל הביע המנוח את שראה בעיני רוחו – ילדה "גינגיית" שעליה חלם לא אחת,
31 ואף דמיין כיצד הוא רץ עמה על חוף הים ומלמד אותה לנגן בכלי נגינה (ר' ס' 20 בפסק הדין). אין
32 חולקין כי במהלך שנות הקשר עם המערערת, הביע המנוח באופן פוזיטיבי את רצונו להביא לעולם
33 ילדים, ומטבע הדברים עם מי שהייתה נושא אהבתו, המערערת (ר' ס' 22 בפסק הדין).

34
35 בית המשפט מצא כי על פי מכלול העדויות, לרבות עדויות המערערת ואחותה, ושאר הראיות שכללו
36 יומן מסע שכתב ש' ז"ל בטיול שטייל בהודו, שאותו הקדיש למערערת (מוצג 10 ממוצגי המערערת),

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1 עולה כי "עדותה הנ"ל של האלמנה מלמדת על רצונו של המנוח להעמיד צאצאים בכלל" (ס' 20
2 בפסק הדין), להבדיל מהעמדת צאצאים באופן ייחודי עם המערערת.
3
4 ועוד קבע בית המשפט: "אין לפרש את הבעת רצונו להעמיד צאצאים יחד עם האלמנה כרצון השולל
5 הבאת ילדים לעולם יחד עם אישה אחרת" (ס' 26), ו"אין לקבל את טענת המערערת כי בכך שכתב
6 '[אני פשוט יודע את האישה בשבילי ולא תהיה שום אישה אחרת בחיי]. גם אם לא תרצי אותי –
7 אמות רווק' כאסמכתה לכך שהמנוח רצה ילדים מהאלמנה בלבד". כך המערערת ואחותה, גבי א'
8 כ', העידו כי הקשר בין המערערת והמנוח "עבר תהפוכות" ופרידות, כאשר היוזם של התרת הקשר
9 הזוגי, לפחות באחת הפעמים, היה למעשה המנוח, כאשר בעת מסעו בהודו (במשך כחצי שנה בסוף
10 שנת 1999 ועד כמחצית 2000) דחה אולטימטום שהציבה המערערת כי תעזוב אותו אם לא יחזור,
11 ובמשך יותר מחודשיים לא כתב לה דבר (ס' 27).
12
13 עוד מצא בית המשפט כי אי אפשר להסיק מעדות המערערת שהמנוח היה מתנגד לשימוש בזרעו
14 לאחר מותו: "לו היה ברור לאלמנה שהמנוח היה מתנגד לראות את צאצאיו נולדים לתוך יתמות
15 מתכוננת", כלשונה, "הייתה שוללת על הסף את האפשרות להרות מזרעו, ולא הייתה מתלבטת
16 כפי שהתלבטה במשך שנים", ואף הוריה של המערערת קיוו שתהרהר מזרעו של ש' ז"ל. ועוד,
17 "הסכמת המערערת לנטילת זרע המנוח מעידה על כך שהיא סברה - באופן אינסטינקטיבי ראשוני
18 וטבעי, והגם שהייתה הלומת צער - כי המנוח היה מסכים כי יעשה שימוש בזרעו לאחר מותו
19 בפרט" (ס' 21).
20
21 בית המשפט הוסיף כי רצונה של המערערת שלא להרות מזרע המנוח – כבודה, אך אין להתעלם
22 שבחירתה זו עלולה לסתום את הגולל על משאלתו של המנוח להמשכיות. לאחר מות המנוח הקימה
23 המערערת משפחה חדשה, הכוללת בן זוג ושני ילדים, חדלה מלהגיע לאזכרות ולימי זיכרון של
24 המנוח והתרחקה ממשפחתו. מכאן הסיק בית המשפט "ספק אם האלמנה היא האדם המתאים
25 ביותר לייצג את עמדתו של המנוח באשר לשימוש בזרעו לאחר מותו על ידי אישה אחרת" (ס' 23).
26
27 עוד מצא בית המשפט כי להנחיות היועמ"ש אין תוקף משפטי מחייב (ס' 23 וס' 38).
28
29 בית המשפט קבע כי עמדת ההורים, שהמנוח היה רוצה בהעמדת צאצאים מזרעו לאחר מותו, וככל
30 שהמערערת לא תחפוץ להרות מהזרע היה רוצה בצאצאים גם מאישה שאינה המערערת, נתמכת
31 בעדויות של ארבעה עדים אובייקטיביים ומהימנים, שבית המשפט התרשם מכנותם: עדויות חבריו
32 של ש' – מר ק' פ', מר נ' ש', ומר צ' ח', וכן עדותה של גבי ה' ג'. מנגד עמדתה ההפוכה של המערערת
33 לא נתמכה, אף לא בעדות מי משני עדיה הקרובים, אחותה ובן זוגה, וחזקה על המערערת כי לו היו
34 בנמצא עדים כי המנוח היה מתנגד להעמדת צאצאים מזרעו מאישה אחרת, הייתה פועלת כדי
35 להביאם להעיד ולתמוך בעמדתה (ס' 31-33).
36

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1 נוכח הקביעות דלעיל מצא בית המשפט כי "לו נשאל המנוח באופן מפורש – קיים סיכוי סביר יותר
2 כי היה מביע את הסכמתו להעמדת צאצאים מזרעו גם לאחר מותו וגם מאישה שאינה האלמנה"
3 (ס' 34); כי "נסיבות המקרה מובילות למסקנה כי אין לבכר את עמדתה המתנגדת של המערערת";
4 וכי "ההתרשמות היא שדווקא ההורים הם המייצגים נאמנה את רצון המנוח" (ס' 37). בית המשפט
5 הוסיף כי אמנם "בת הזוג של המנוח היא האדם המתאים ביותר לייצג את עמדתו בנושא השימוש
6 בזרעו לאחר מותו במקרים בהם היא זו המעוניינת לנסות ולהרות מזרעו, אך אין זה המקרה
7 בנסיבות דנן" (ס' 38).

8
9 סופו של דבר שבית משפט קמא קיבל את התביעה, וקבע כי המשיבים זכאים להחליט בדבר השימוש
10 שיעשה ב 9 מתוך 19 המבחנות (נציין כאן כי המשיבים הם שביקשו לקבל מחצית מהמבחנות שבהן
11 הזרע, כנראה על יסוד ההנחה המוטעית שחלים בעניין זה דיני הירושה. מכל מקום, לפנינו טענה
12 המערערת והסכימה כי דין אחד לכל המבחנות).

13
14 בית משפט קמא עיכב את ביצוע פסק דינו למשך 45 יום, לצורך הגשת ערעור. משהוגש הערעור עיכב
15 בית משפט זה (השופט צ' ויצמן) בצו ארעי את ביצוע פסק הדין עד להחלטה אחרת. בתום ישיבת
16 הדיון המוקדם בערעור הוחלט, ביום 13.7.15, שלא יהיה בעיכוב הביצוע כדי לעכב את התקדמות
17 ההליכים בבית משפט קמא, בין השאר בדיון בבקשת ההורים לאישור האם המוצעת לצורך
18 הפרייתו, אך ההפריה עצמה לא תעשה לפני מתן פסק הדין בערעור.

7. עיקר טענות בעלי הדין בערעור

19
20 בטענותיהם לפנינו חזרו באי כוח בעלי הדין על טענותיהם בבית משפט קמא.

21
22
23
24 ב"כ המערערת הדגישה טעויות שנפלו לדעתה בפסק הדין, המאפשרות לבית משפט של ערעור
25 להתערב גם בממצאים שבעובדה שקבע בית משפט קמא. ב"כ המערערת גרסה כי עדויות חבריו של
26 המנוח לא היו אלא השערות, וכי צריך היה לבחון את רצונו של המנוח במועד פטירתו ולא למועד
27 שלאחר מכן.

28 ב"כ המערערת הוסיפה ועמדה על המלצות הוועדה הציבורית לבחינת הסדרה חקיקתית של נושא
29 הפריון וההולדה בישראל מחודש מאי 2012 ("הוועדה הציבורית" או "המלצות הוועדה הציבורית";
30 <http://www.health.gov.il/publicationsfiles/bap2012.pdf>). הוועדה המליצה, בין היתר, להכיר

31 ברצונו של אדם שיש לו בת זוג קבועה להביא עימה צאצאים, ועל כן לאפשר לבת הזוג להרות מזרעו
32 לאחר שנפטר, אך לדעת הוועדה אין להרחיב קיומו של רצון זה אם בת הזוג לא תחפוץ להרות מזרעו.
33

34 ב"כ המשיבים דחתה את טענות ב"כ המערערת, תמכה בפסק הדין ובאי התערבות בו ובקביעותיו
35 שבעובדה ובמהימנות, והוסיפה וחידדה נימוקים לדחיית הערעור.
36

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1 ב"כ היועץ המשפטי לממשלה עמדה על הנחיות היועץ המשפטי לממשלה ועל ייחודיותו של המקרה
2 שלפנינו, שהוא מקרה ראשון שבו הוריו של נפטר מבקשים לעשות שימוש בזרעו, בעוד שאלמנתו
3 מתנגדת לכך. ב"כ היועץ המשפטי מפנה גם להמלצות הוועדה הציבורית שעל פיהן העיקרון המנחה
4 הוא רצון המנוח, מפורש או משתמע, אך כאשר אין ביטוי ברור לרצונו, אין לייחס לנפטר רצון
5 להפריט זרעו באמצעות אשה שלא בחר בה להביא עימה ילדים. בהקשר לכך סבורה ב"כ היועץ
6 המשפטי כי טעה בית המשפט שלא נתן מעמד נכון לעמדתה של המערערת. ב"כ היועץ המשפטי
7 סקרה את פסקי הדין שבהם לא פעלו בתי המשפט על פי הנחיות היועץ המשפטי לממשלה, אך ציינה
8 כי במקרים אלו, שבהם בדרך כלל הסכימה המדינה לשימוש שביקשו הורי נפטר לעשות בזרעו, לא
9 הייתה מעורבת בת זוג.

10

11 בסופו של דבר הסכימה ב"כ היועץ המשפטי לממשלה כי טענותיה מייצגות את העמדה הכללית
12 בערעור, שהיא עצמה לא טרחה להגיש ערעור מטעמה, וכי מכל מקום, בנסיבות העניין, השאלה היא
13 שאלה שבעובדה באשר לרצונו של המנוח להביא ילדים לעולם עם אישה זרה.

14

15 נדון בטענות בעלי הדין בפרק הדיון וההכרעה להלן.

16

17 **8. דיון והכרעה**

18

19 8.1 המסגרת הנורמטיבית:

20

21 8.1.1 הסוגיה שלפנינו מעלה סוגי עניינים ושאלות שלא שיערום אבותינו. סוגיה זו יכלה להתעורר
22 ואכן קרמה עור וגידים רק בדורנו זה, כתוצאה מהתפתחויות יסודיות במדע (גנטיקה, רפואה
23 וטכנולוגיה), התפתחויות שהן בבחינת עולמות חדשים הנבראים לעינינו מידי יום ביומו, ועדיין אין
24 לדעת להיכן יגיעו הדברים. לפיכך, לא ייפלא כי הלכה למעשה אין עדיין נורמה חוקית מחייבת
25 בשאלות המתעוררות חדשים לבקרים (ראו בהקשר זה את הדיונים המקיפים שהתקיימו בוועדת
26 הכנסת לענייני מחקר ופיתוח מדעי וטכנולוגי ביום 30.9.02
27 (www.knesset.gov.il/protocols/data/rtf/mada/2002-10-22.rtf), ודיונים שקדמו לה
28 אצל היועץ המשפטי לממשלה. עמדת נציגת משרד המשפטים, עו"ד גלי בן אור, בוועדת הכנסת
29 הייתה שלא הגיעה העת לחקיקה ראשית בסוגיות אלו, וכך אמרה:

30 " ... אנחנו לא חושבים שנכון להיחפז ולחוקק דברים מהסוג הזה. אנחנו מנסים לתת לזה

31 את מירב שיקול הדעת והמחשבה על-מנת לעשות את הדברים בזהירות. כשאנחנו כותבים

32 חוק זה דבר מאוד כבד. לשנות אותו עם נסיבות החיים זה לא תהליך פשוט. ... יתר על כן,

33 אנחנו גם לא נוטים לחוקק חוקים למקרים שהם כל כך נקודתיים וספורים. המקרים

34 שאנחנו רואים כאן הם מעטים מאוד. ... אנחנו מנסים לגבש את הכללים על ידי למידה

35 של כל מקרה לנסיבותיו. כמו שכתבנו בהנחיה שאנחנו רוצים שבית המשפט יבחן כל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1 מקרה לנסיבותיו... זאת כיוון שמדובר בדרך כלל במוות בחטף של אדם צעיר שלא הותיר
2 דברים כאלה בכתב. אנחנו פירשנו את הרצון של אותו נפטר. היינו מוכנים גם לקבל רצון
3 משוער שנלמד מנסיבות חייו, מהתנהגותו, מדברים שאמר. דבר כזה יכול להילמד
4 מסביבתו הקרובה. ... הנושא הזה צריך להילמד ולהיבחן בקפידה ...
5 אנחנו צריכים לזכור שמדובר במקרים מאוד בודדים, מאוד מורכבים ... אני חושבת שבית
6 המשפט הוא כתובת נכונה וראויה כמו בהרבה מקרים אחרים".
7 והשלים את הדברים עו"ד יעקב שפירא, עוזר בכיר ליועץ המשפטי לממשלה:

8 "... צריך לזכור שבית המשפט עוסק הרבה פעמים בבירור הרצון. אנחנו רוצים לראות אם
9 יש לנו אינדיקציה שאותו נפטר היה מעוניין בנושא הזה. זאת פעולה שהיא במסגרת
10 פעילותו הרגילה של בית משפט, קרי: בירור עובדות. ... לאחר שההנחיה שגלי [בן-אור]
11 הזכירה תגובש [הנחיות היועמ"ש משנת 2003], בית המשפט יפעל בהתאם להנחיה. חלק
12 מהתפקיד שלו יהיה בירור הרצון, בירור האינדיקציה. בית המשפט אמון על פעולה מעין
13 זו".

14 8.1.2 גם הוועדה הציבורית לבחינת הסדרה חקיקתית של נושא הפריון וההולדה בישראל לא
15 הביאה עד היום להסדרה חקיקתית של הנושא שלבחינתו מונתה, אף שהגישה את המלצותיה
16 בחודש מאי 2012, ולא בכדי. אין אנו סבורים שיש לראות בהמלצות הוועדה הציבורית נורמה בעלת
17 תוקף משפטי כלשהו, בין השאר מפני שאלו לא אומצו בחקיקה, או למצער בהנחיות היועץ המשפטי
18 לממשלה.

19
20 8.1.3 נותרים אנו אפוא עם הנחיות היועץ המשפטי לממשלה משנת 2003: אכן היועץ המשפטי
21 לממשלה והמערערת אוחזים בהנחיות אלו, בעניין "נטילת זרע לאחר המוות ושימוש בו". עיון
22 בהנחיות מלמד על הגיון ועל הטעמים שהביאו לכתבתן, ואנו סבורים כי בדרך כלל ראוי לצעוד
23 בנתיבים שהתוו ההנחיות, כמובן תוך בחינה של כל מקרה ומקרה לגופו (כפי שאף הוצע בהנחיות),
24 ותוך התחשבות בהתפתחויות המדעיות והאחרות שחלו מאז כתיבת ההנחיות. כך גם יש בדרך כלל
25 מקום לבחון וללמוד את פסיקת בתי המשפט למשפחה שעסקה לא אחת בעניינים נושא דינונו.

26
27 ההנחיות, כשמן כן הן, עוסקות בהיבטים אחדים של שימוש בזרעו של נפטר, וכוללות פרקים באשר
28 להסכמת הנפטר, רצונו ורצונו המשוער, מעמדה של בת הזוג, מעמד הורי הנפטר, נטילת זרע מאדם
29 הנוטה למות או מנפטר, וכן טיפול בבקשות לבית משפט לשימוש בזרע לאחר המוות ומעמד הילדים
30 שיולדו.

31
32 8.1.4 נביא כאן אחדות מההוראות הרלוונטיות שבהנחיות, ותחילה מדברי המבוא המתארים אל
33 נכון את הרקע להכנת ההנחיות ופרסומן:

34

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1   4. הבקשה לשימוש בזרע של אדם לאחר מותו היא סוגיה מוסרית-חברתית אשר טרם
2 ניתן לה מענה על-ידי המחוקק הישראלי. כיוון שכך גובשה העמדה, בהנחיה דנן,
3 על יסוד ערכי מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית ועל בסיס זכויות האדם
4 המוקנות במשפט הישראלי. שאלה זו מחייבת התמודדות בהיבט הכולל של הנושא,
5 מנקודת מבט מוסרית-חברתית רחבה, המייחסת משקל רב לרצונו הקונקרטי של
6 הפרט בו מדובר הנפטר, וזאת תוך בחינת מכלול הערכים החברתיים והמוסריים
7 המעורבים בסיטואציה זו והתחשבות בהם, כמו גם ביתר השאלות הקשורות
8 בהולדה בכלל.

9
10   5. במסגרת בחינה זו יש לייחס משקל ניכר לעובדה, שההולדה מהווה נושא חשוב
11 ומהותי בחברה הישראלית. מוקדשים לכך מאמצים ומשאבים רבים, רגשיים
12 וכספיים, הן של הפרטים והן של החברה בכללותה. גם הנושא של הנצחת המת,
13 שימור זכר המת והעמדת צאצאים ויורשים הוא יסוד חשוב במסורת היהודית-
14 ישראלית. לערכים אלו השלכה חשובה על ראיית החברה את השאלה הנדונה.
15 מורכבותם של נושאים אלה מחייבת בחינה שקולה וזהירה.

16
17   6. הרצון להמשכיות ולקיום לאחר המוות על-ידי הותרת צאצאים הוא רצון בסיסי של
18 רוב הפרטים בחברה. ביטוי מוחשי לרצון זה ניתן לגלות כבר במורשת היהודית
19 ובהלכה. סיפורי האבות בספר בראשית, דור אחר דור - אברהם ושרה, יצחק ורבקה,
20 יעקב ורחל - נסבים על כמיהתם לזרע ולפרי בטן. במובן אחר, הקמת זרע למת היא
21 יסודם של דיני הייבום. יוזכר גם כי מצוות פרו ורבו היא הראשונה במצוות התורה".
22

23 וראו גם ס' 8 סיפא:

24   "הרצון להבאת ילדים מבוסס על אינסטינקט בסיסי להתרבות ולהמשכיות של המין
25 האנושי. בדורנו נוספה לכך הבאת ילדים על בסיס של חד הוריות, בצורות שונות של
26 הפריה, המבוססות על סוגים שונים של הסכמה, של הצדדים - שהם בין החיים -
27 להפריה".
28

29 בהקשר לכך ראו גם דברי המלומדת ד' ברק ארז במאמרה: "על סימטריה וניטרליות: בעקבות
30 פרשת נחמני" עיוני משפט כ (תשנ"ו-1996) 197. במאמר זה שנכתב בעקבות פסק הדין שנתן בית
31 המשפט העליון בע"א 5587/93 נחמני נ' נחמני, פ"ד מט(1) 485 (1995), ובטרם מתן פסק הדין
32 בדיון הנוסף בפרשה זו (דנ"א 2401/95 נחמני נ' נחמני, פ"ד (4) 661 (1996)), מבקרת המחברת
33 את ההשוואה שעושה בית המשפט בין הזכות להיות להורה לבין הזכות להימנע מהורות, ומצביעה
34 על חשיבותה של הזכות להורות ועדיפותה על הזכות שכנגדה (להימנע מהורות). כדבריה:

35   "אולם, רק מראית-עין של פשטות קיימת כאן. ראשית, אפילו היינו רואים בזכות
36 להורות ובזכות להימנע מהורות רק נגזרות של אוטונומיית הרצון, לא היתה
37 הסימטריה ביניהן הכרחית. לא כל רצון אנו מכבדים, ולא כל רצון יש לכבד באותה
38 מידה. מעבר לכך, הביקורת העיקרית מכוונת נגד התפיסה הצרה של פסק-הדין
39 לגבי הזכות להורות. האם נכון לראות בה זכות 'בגזרת מהזכות להגשמה עצמית
40 לחירות ולכבוד'? האם זה כל מה שיש בה? לדעתי, יש לגלות בה פנים רבות נוספות.
41 הזכות להיות הורה היא זכות עצמאית, ולא רק ביטוי לאוטונומיה של הרצון הפרטי.
42 מימושה של אופציית ההורות אינו רק דרך חיים אפשרית, אלא מושרש בקיום

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1 האנושי. יהיה מי שימצא בה מזור לבדידות; אחר יתמודד באמצעותה עם תודעת
 2 המוות. אכן, הבחירה להימנע מהורות היא דרך חיים אפשרית, שהחברה והמשפט
 3 צריכים לכבד. אולם הבחירה בהורות אינה רק בחירה לגבי דרך חיים; יש לה משקל
 4 מעבר לכך בקיום האנושי. היא מבטאת צורך קיומי בסיסי. נוסף על כך, בהחלטה
 5 ליהפך להורה יש גם מיסוד ההגשמה העצמית, בעיקר בחברה המודרנית,
 6 שמדגישה את ההגשמה העצמית כערך. אולם הזכות להורות אינה שואבת רק מן
 7 ההגשמה העצמית. הזכות לחיים היא זכות-יסוד עצמאית, ולא נגזרת של
 8 אוטונומיית הרצון; וכמותה גם הזכות להורות. באספקלריה זו, הסימטריה שיוצר
 9 פסק-הדין בין הזכות להורות לבין החלטה, (לגיטימית, כשלעצמה) לא להיות הורה
 10 (כביטוי לחירות האישית), מתערערת, או לפחות טעונה דיון נוסף.

11 אם-כן, זכויות 'סימטריות' אינן שוות-משקל בהכרח"

12 (שם, בעמ' 199 – 200)

13 מכאן להנחיות לגופן:

14 תחת הכותרת "הסכמה, רצון ורצון משוער" עומדות ההנחיות על אופן בירור רצונו של נפטר באשר
 15 לשימוש בזרעו לאחר מותו. נביא מקצת הדברים:

17 "כאשר רצונו של מנוח לא הובע באופן ברור במהלך חייו ... עלינו לבחון את רצונו
 18 המשוער של המנוח. כיוון שבמהלך הדברים הרגיל, אדם בריא לא נדרש כלל לשקול
 19 סוגיה זו, לגבש ולהביע דעתו לגביה ... " (ס' 13);

20 "לשם הערכת רצונו המשוער של הנפטר, יש לבחון כל מקרה לנסיבותיו, לפי העובדות
 21 הקונקרטיים של המקרה, ולפי עדויות האנשים הקרובים לו" (ס' 14);

22
23 ס' 17 מעניק מעמד בכורה לבת זוגו של המנוח, "ככל שאין עולה אחרת מנסיבות העניין":

24 "ככל שאין עולה אחרת מנסיבות העניין, ההנחה היא שבת-הזוג היא המייצגת
 25 הנאמנה ביותר של רצון בן-זוגה המת, שכן היא הייתה האדם הקרוב אליו ביותר,
 26 ושותפתו הטבעית לעניין הנדון, ועל-כן הריהי האדם המתאים ביותר לייצג את
 27 עמדתו של הנפטר באשר לעמדתו ולרצונו בצאצאים בכלל, ולשימוש בזרעו לאחר מותו
 28 בפרט".

29
30 אמנם, תחת הפרק שכותרתו "מעמד הורי הנפטר", קובע ס' 20:

31 "להוריו של אדם, כמו לקרוביו האחרים, זולת בת-זוגו, אין מעמד חוקי לעניין
 32 הבאת ילדים לעולם בחייו. החלטה אינטימית זו של הבאת ילדים לעולם, היא של

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1 האדם ושל בת-זוגו בלבד. בדומה, אין להוריו של נפטר, או לקרוב משפחה אחר, זולת
2 בת-הזוג, מעמד חוקי לעניין הבאת ילדים לעולם מזרעו של אדם לאחר מותו".

3
4 ובסעיף 21 נאמר:

5
6 "... למרות האמפתיה להוריו של אדם שנפטר, שצערם וכאבם אינם יודעים גבולות,
7 אין להעניק להורים זכות או מעמד חוקי לעניין השימוש בזרע לאחר המוות, לא
8 מעמד חוקי ליתן הסכמה, מקום שהנפטר התנגד, ולא התנגדות, מקום שקיימת
9 הסכמה מפורשת או משוערת של הנפטר".

10
11 אך גם הורי הנפטר יכולים להעיד על רצונו:

12 "הורי הנפטר עשויים, כמובן, להעיד בדבר אינדיקציות באשר לרצונו של הנפטר"
13 (ס' 22).

14
15 8.1.5 ס' 20 בהנחיות, שהובא לעיל, מקיש ממעמד המשפטי של הורים, לעניין הבאת ילדים
16 לעולם על ידי ילדיהם בחיי הילדים, על מקרה של הורים לנפטר שבת זוגו מבקשת להמשיך את קיומו
17 בדרך של הפריה מזרעו לאחר מותו. ספק עמנו אם בדומה לכך יש להקיש מחוסר מעמד המשפטי
18 של הורים באשר להבאת ילדים לעולם על ידי ילדיהם גם על מצב שבו אין בת זוג לנפטר או שבת זוגו
19 איננה מעוניינת לעשות שימוש בזרעו. הדברים עולים גם מהוראת ס' 21 שבה צוין במפורש כי אין
20 ליתן מעמד חוקי להורי הנפטר "ליתן הסכמה ... או להתנגד", אך לא אוזכרה אפשרות שההורים
21 הם שירצו בשימוש בזרע, כאשר בת הזוג היא שמתנגדת לכך. אכן ההוראות בדבר העדר מעמד
22 להוריו של נפטר, אינן מתאימות למקרה שבו הנפטר לא השאיר אחריו בת זוג, או כאשר בת הזוג
23 אינה חפצה לעשות שימוש בזרעו של המנוח להריונה שלה, ולא כל שכן כאשר ילדה ילדים לאחר.

24
25 8.1.6 במהלך השנים שחלפו מאז פרסום ההנחיות, הסכים היועץ המשפטי לממשלה לבקשות
26 הורים לשימוש בזרע של בן שנפטר בהיעדר בת זוג, ולאחר שהוכח רצון המנוח והתקיימו תנאים
27 הכרחיים נוספים. כך מונה ב"כ היועץ המשפטי לממשלה בעיקרי טיעונה (ס' 15) את המקרים שבהם
28 הסכים היועץ המשפטי לממשלה לבקשת הורים כאמור, על פי הנסיבות המיוחדות של כל מקרה
29 ומקרה: בתמ"ש (בימ"ש לענייני משפחה ת"א) 4940/05 הסכים היועץ המשפטי לממשלה לשימוש
30 שביקשו הורי מנוח לעשות בזרעו, עם אם מיועדת, לאחר שנטילת הזרע נעשתה עוד קודם לפרסום
31 ההנחיות; בתמ"ש (בימ"ש לענייני משפחה חדרה) 7390-11-09 ובתמ"ש (בית משפט לענייני משפחה
32 כפר סבא) 27682-03-11 לא התנגד היועץ המשפטי לשל כך שהמנוחים שם חתמו על מסמך בו הורו במפורש
33 כי ההורים יעשו שימוש בזרעם לאחר מותם; ; הוא הדין בתמ"ש 33065-07-11, שם לא התנגד היועץ
34 המשפטי לממשלה לשימוש בזרע המנוח על ידי הוריו מפני שהתרשם מעדויות ההורים כי זה היה
35 רצונו של המנוח ומאחר שהוצג אישור תשלום לבנק הזרע בגין הפקדת הזרע.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1
2 כן מפרטת שם ב"כ היועץ המשפטי לממשלה, בהגיונותה, מקרים שבהם התנגד היועץ המשפטי
3 לממשלה למתן אישור להורים לעשות שימוש בזרעו של בן שנפטר, אך בתי המשפט דחו את
4 התנגדותו וקיבלו את בקשת ההורים. בתמ"ש (בימ"ש לענייני משפחה קריות) 13530/08 התנגד
5 היועץ המשפטי לשימוש בזרע של המנוח על ידי אשה שהתקשרה בהסכם עם הוריו, בהעדר הוכחה
6 בכתב של רצון המנוח לשימוש כאמור, אך בית המשפט דחה את ההתנגדות ולמד על רצון המנוח
7 מהראיות שהובאו לפניו, לרבות הפקדת הזרע בבנק הזרע בנסיבות שבהן הופקד, וכך גם בתמ"ש
8 12977-01-14 דחה בית המשפט את התנגדות היועץ המשפטי לאחר שמצא על פי הראיות כי המנוח
9 ביקש להביא ילדים לעולם וזה היה רצונו.

10
11 8.1.7 עולה מן המקובץ כי מצוים אנו לכבד את רצון המת, וכי אין בהנחיות כדי למנוע מהוריו
12 של נפטר מעמד שיביא לכיבוד רצונו, הן בנסיבות שבהן אין בת זוג לנפטר, הן כאשר בת הזוג אינה
13 מעוניינת להרות מזרעו.

14
15 **8.2 יישום הדין על ענייננו**

16 8.2.1 המערערת דן טוענת כי התלבטה, במשך שנים רבות, ועדיין היא מתלבטת באשר לאפשרות
17 שתהרה מזרעו של המנוח. אולם, כאמור לעיל, בחלוף 11 שנה מאז מותו של ש' ז"ל, יש לראות את
18 אי הכרעתה בהתלבטויותיה כהחלטה שלא לעשות שימוש בזרע ולא להרות ממנו; במיוחד כך לאחר
19 שהמערערת הקימה משפחה חדשה. נציין כי הזמן החולף אף עלול לפגוע באיכות הזרע ובאפשרות
20 להפרות ממנו.

21
22 לדעתנו, משהחליטה המערערת שלא לעשות שימוש בזרעו של המנוח, שוב אין לה מעמד כבעלת דין,
23 ומעמדה הוא אך כעדה באשר לרצונו של המנוח. כבר בדיון המוקדם הורה בית משפט זה למערערת
24 לטעון בערעור בעניין מעמדה שלה, אך היא לא עשתה כן.

25
26 8.2.2 לפיכך גם אין מקום לטענות הסף שבפי המערערת, שהיועץ המשפטי שהוא בעל הדין הנכון
27 אינו טוען אותן, כגון התיישנות או העדר מעמד למשיבים.

28
29 נוסף כי בטענת התיישנות שבפי המערערת אין ממש אף לגופה, שהרי עילת התביעה לא נולדה בעת
30 מותו של המנוח. עילת התביעה צמחה וקמה רק כאשר התברר שאין המערערת רוצה להרות מהזרע,
31 וכאמור, לשיטת המערערת, עדיין היא מתלבטת.

32
33 ובאשר לטענת המערערת נגד מעמדם של המשיבים: מדובר בזרעו של בנם המנוח, שנשאב מגופו
34 לבקשת המערערת, ויש שיגידו תוך פגיעה מסוימת בכבוד המת, שכמובן היא מידתית אם אכן ייעשה
35 שימוש בזרע. כיום המערערת אינה חפצה עוד בזרע, ולשיטתה יש להשחיתו. ייתרה מכך, היא
36 מתנגדת אפילו לאפשרות, שנדונה בבית משפט קמא, כי הזרע יועבר לבנק הזרע, באופן שייתרם

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1 להורים או לאם אלמונים. בנסיבות אלו, ודאי וודאי שיש להורי המנוח מעמד לטעון טענותיהם, להגן
2 על כבודו של בנם המנוח ולהבטיח את קיום רצונו. ראו בהקשר זה גם את דבריו של פרופ' אסא כשר
3 שיובאו בהמשך הדברים.

4
5 מכאן שלהורי המנוח במקרה שלפנינו זכות ואף חובה לכבד את רצונו ואין לשלול מהם את מעמדם.
6

7 8.2.3 מכאן ללבה של המחלוקת:
8

9 אין חולקין כי השאלה המרכזית שבה תיפול ההכרעה היא מה היה רצונו של המנוח? שאלה זו עולה
10 הן בטיעוני המערערת הן בטיעוני ב"כ היועץ המשפטי לממשלה, והיא אף השאלה שמעמידות הנחיות
11 היועץ המשפטי לממשלה. המנוח לא צפה את האסון שנפל עליו ועל בני משפחתו וידידיו, שעל כן גם
12 לא העלה על הכתב את רצונו, כפי שעושים לא אחת חולים במחלה קשה הצופים כי יבוא יומם. על
13 כן, וגם על פי הנחיות היועץ המשפטי לממשלה, יש ללמוד על רצונו מתוך פרשת הראיות.
14

15 8.2.4 הראיות מצביעות באופן חד משמעי, ואין חולקין על כך, שהמנוח אהב ילדים, חלם על ילדים
16 משלו והביע את כמיהתו לילדים שיהיו לו. נביא כאן כמה מן העדויות שנשמעו בבית משפט קמא:
17

18 הוריו של המנוח העידו על הקשר העמוק וההדוק ששרר בינם לבין בנם הבכור - המנוח, משך כל ימי
19 חייו, לרבות בשנים שבהן היה בקשר עם המערערת, שאותה ראו ובה ונהגו כבתם לכל דבר ועניין.
20 כך למשל, הצהיר המשיב:

21 "אין לי ספק, שום ספק שהוא, שלו ש' היה יודע שחיינו יסתיימו כפי שהסתיימו ובזמן
22 שהסתיימו, היה מתעקש על המשכיות והפריית זרעו ומותיר צוואה ביולוגית. ש' ...
23 אהב ילדים, רצה ילדים ולכן אף נישא ל [REDACTED] לאחר שנים של חברות. ש' בוודאות, ואני
24 אומר זאת כאביו וכמי שגידל אותו והיה קרוב אליו מאוד, היה רוצה כי תביעתנו תתקבל
25 וזרעו וכי זרעו יפרה ויבוא לו המשך, וכי לא יישאר אחריו ריק מוחלט. ... אנחנו יודעים
26 בוודאות כי ש' היה רוצה להשאיר אחריו המשכיות, ש' חלם על ילדים שנים לפני
27 שנישא ל[מערערת] ואף שיתף אותנו בחלומו, חלום כואב שחזר על עצמו ומהדהד לי
28 בראש כל העת 'אני רואה בעיני רוחי ילדה קטנה עם תלתלים ג'ינג'ים רצה לה על החוף
29 עירומה'. הוא השתעשע לא אחת במתן שמות לבנים ולבנות שיוולדו לו ... מטרת העל
30 המוצהרת שלו הייתה בכל מאודו, להיות אב ... הקשר ביני לבין ש' בני היה תמיד קשר
31 אמיץ, קרוב וחזק, ומטבע הדברים, הכרתי אותו בצורה הטובה ביותר ולמדתי ממנו
32 באופן מפורש על רצונותיו, תקוותיו, כוונותיו ושאפותיו. אני יודע כי לו ש' יכול היה
33 להיות חלק מההליך, היה לא רק מביע הסכמתו להעמדת צאצאים לאחר מותו, אלא אף
34 מבקש זאת"

35 (ס' 32, ס' 34, ס' 39, ס' 42 וס' 44-45 בתצהיר עדות ראשית של המשיב).

36 וכך העיד בחקירתו בבית המשפט:

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1 "אני פה נמצא רק בשביל דבר אחד. לוודא שימוש בזרע של ש' ... בשנים הראשונות
 2 לאבל, מאוד רצינו וקיווינו ש[המערערת] תלד בן מזרעו של ש', בן או בת מזרעו של ש'
 3 . כן מאוד רצינו. ומלווה אותי כל הזמן החלום של ש', על זה שהוא רץ בחוף... עם ילדה
 4 ג'ינג'ית ערומה. זה החלום של ש'. וזה ברור לחלוטין שזה מ- כי שניהם היו
 5 ג'ינג'ים ... בטח שהוא אהב אותה ...
 6 ... נתתי את הצ'אנס ל[מערערת] לעשות את זה מספר שנים, הבנתי ש[המערערת] לא
 7 רוצה להשתמש בזרע או אולי תשתמש בו בעתיד אני רוצה בינתיים להשתמש בחלק
 8 מהזרע ... אני רוצה המשכיות לש' ...
 9 אני גידלתי אותו 27 וחצי שנה, הוא חי במחיצתי ... למעט השנתיים שלוש האחרונות,
 10 שהם חיו בזוגיות, הוא חי אצלי בבית, הוא אכל את האוכל שלי, הוא נשם את האוויר
 11 שלי, היו לנו שיחות נפש, אני ידעתי, אני יכול לדעת מה הבן שלי היה רוצה ... אם
 12 אלמנתו אהובתו לא מוכנה לעשות את זה ... כל אחת אחרת ..."
 13 (פרוטוקול בית משפט קמא מיום 8.1.15, עמ' 128 ועמ' 133-134).

14
 15 וכך גם האם המשיבה:

16 "אנחנו יודעים בוודאות כי ש' היה רוצה להשאיר אחריו המשכיות, ש' חלם על ילדים
 17 שנים לפני שנישא ל[מערערת] ואף שיתף אותנו בחלומו, חלום כואב שחזר על עצמו
 18 ומהדהד לי בראש כל העת ' אני רואה בעיני רוחי ילדה קטנה עם תלתלים ג'ינג'ים
 19 רצה לה על החוף עירומה', הוא השתעשע לא אחת במתן שמות לבנים ולבנות שייולדו
 20 לו ... אין לי ספק, שום ספק שהוא, שלו ש' היה יודע שחיינו יסתיימו כפי שהסתיימו
 21 ובזמן שהסתיימו, היה מתעקש על המשכיות והפריית זרעו ומותיר צוואה ביולוגית.
 22 ש' ... אהב ילדים, רצה ילדים ... בעלי ואני מצהירים על רצוננו המלא לקיים את אשר
 23 אנחנו יודעים כי בננו ש' היה רוצה, וזאת, להבטיח לו המשכיות באמצעות הבאה
 24 לעולם של ילד או ילדה מזרעו, ומוכנים כי הדבר יתבצע בכל מתכונת שהיא ... ובלבד
 25 – שנבטיח את הפריית זרעו של בננו ושלא יישאר לאחר מותו של ש' ריק ומאומה,
 26 כלא היה. ... הקשר בינינו לבין ש' היה תמיד קשר אמיץ, קרוב וחזק, ומטבע הדברים,
 27 הכרנו אותו בצורה הטובה ביותר ולמדנו ממנו באופן מפורש על רצונותיו, תקוותיו,
 28 כוונותיו ושאיפותיו"

29 (ס' 33, ס' 37, ס' 40 וס' 45 בתצהיר עדותה הראשית)

30
 31 עוד הצהירה אמו של ש' ז"ל על הקרבה בין משפחתה למערערת ולמשפחתה, גם לאחר מותו של בנה
 32 ובעלה של המערערת (ס' 4 וס' 12); על כך שבמהלך השנים, לאחר שהמערערת מצאה אהבה חדשה
 33 והפכה לאם, קיוו ההורים שתתאפשר המשכיות למנוח, ולו שלא באמצעות המערערת (ס' 25), וכי
 34 בהליך הגישור ביקשו לאפשר את הדבר מבלי להידרש להליכים משפטיים - "על מנת לקיים הבטחה
 35 לש', את מימוש רצונו, באמצעותנו" (ס' 29). את הבקשה לבית משפט קמא הגישו ההורים כדי

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1 לעשות כל שביכולתם "לכבד את משאלת ליבו, צוואתו הבלתי כתובה, אשר הובעה במפורש לאורך
2 השנים" (ס' 34).

3
4 נביא גם מעדויותיהם של חבריו של המנוח:

5 ק' פ' הצהיר:

6 "הייתי איש סודו של ש', שחלק איתי הכל ... הוא רצה להיות אבא. רצה שתהיה לו
7 המשכיות ... ש' רצה ילדים, ש' אהב ילדים מאוד
8 ... אין בי ספק כי ש' היה מאוד רוצה שתביעתם של הוריו, שהיא למעשה תביעתו שלו
9 הוא, תתקבל, זאת אומרת אין לי ספק שש' היה רוצה ילדים. אם יורשה לי לומר, ש'
10 היה עושה ילדים בכל מצב, אין סיכוי לדעתי כי ש' היה מעלה על דעתו להישאר ללא
11 ילדים כלל..."

12 (ס' 8, 12, 14-16 בתצהירו).

13 וצ' ח' הצהיר:

14 "החברות בינינו הייתה חברות אמיצה, אני הפכתי לאיש סודו והוא לאיש סודי ... אני
15 יכול לומר בוודאות רבה כי ש' אהב ילדים מאוד ואהבתו זו לא נסתרה מאיש ולא ניתנת
16 הייתה לפספוס ... מהיכרות עמוקה ואישית, אין לי ספק שלו יכלו להישמע דבריו של
17 ש' בהליך המשפטי, היה מפציר ב[מערערת] לסגת מהתנגדותה ולאפשר הולדה של
18 זרעו, עם כל אישה, כל ביצית, ובלבד שתהיה לו המשכיות"

19 (ס' 9, 14 ו-17 בתצהירו).

20 נ' ש' הצהיר אף הוא על חברותו ארוכת השנים עם המנוח, ועל רצונו של המנוח:

21 "אני יותר ממשוכנע כי אדם כמו ש' היה יותר מרוצה 'להשאיר את חותמו בעולם הזה'
22 באמצעות זרעו אחריו, אפילו אסתכן ואומר כי לא היה מוכן לעזוב את העולם מבלי שה-
23 D.N.A. שלו יישאר בעולם ובכל דרך שהיא. ...אין לי כל ספק שאדם מסוגו של ש' היה
24 רוצה שיהיו לו ילדים להתגאות בהם ושיסבו נחת רוח להוריו ומשפחתו"

25 (ס' 17-18 בתצהירו).

26
27 דברים דומים אמרה גם גב' ה' ג', שהיכרותה עם המנוח הייתה קצרת מועד (ס' 14 בתצהירה).

28
29 המערערת העידה על האהבה העזה ששררה בינה לבין המנוח, כמו גם על קרבתה אל אמו של המנוח
30 והערכתה הרבה אליה, עד היום. כך למשל, העידה כי אם המנוח ליוותה אותה לבחירת שמלת הכלה
31 וכי היא עדיין יקרה לליבה (תמלול עדות המערערת, עמ' 29). המערערת העידה על אהבתו של המנוח
32 לילדים, על רצונו להביא ילדים עמה, על חלומו על ילדה גינגיית מהשילוב של שניהם - לטייל אתה
33 בים, להרים אותה על כתפיו וללמדה לנגן בגיטרה, ועל ילדים שיתרוצצו להם בביתם (עמ' 37-38,
34 43, 73, 85-91). עוד העידה שהמנוח כתב לה כי אם לא היא, הוא ימות רווק (עמ' 38-39). המערערת
35 הוסיפה והעידה על התלבטותה באשר לשימוש בזרעו של המנוח, וכי בשלב מסוים אף ניאותה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1 לשקול לעשות שימוש בזרעו בבנק הזרע, אך ציינה כי עשתה זאת "מהמקום הלא נכון. מחשש
2 **למשפט** ... " (עמ' 75).

3
4 אחות המערערת העידה על הקשר בינה לבין המנוח ועל החברות העמוקה ביניהם (עמ' 13 ועמ' 21-
5 19); על אהבתו של המנוח להוריו (עמ' 36); על כך שהיא מרגישה וחושבת שהמנוח לא היה רוצה
6 בילד לאחר מותו ממי שאינה המערערת, אחותה (עמ' 17); ועל חלומו של המנוח על ילדה ג'ינג'יית.
7 בהקשר זה, כפי שציין בית המשפט קמא, אף על פי שהעידה (ס' 11 בתצהירה) כי המנוח "חלם על
8 **ילדה ג'ינג'יית שלו ושל** [המערערת]", הרי שבעדותה העידה שהמנוח לא אמר שמדובר בילדה שלו
9 ושל [REDACTED] דווקא (ס' 32 בפסק הדין; עמ' 50-51 בתמלול העדות).

10
11 8.2.5 אין חולק כי המנוח אהב את המערערת אהבה עזה, וחפץ בילדים ממנה. על פי כל העדויות
12 המנוח הביע לא פעם את רצונו המפורש בילדים, את אהבתו לילדים, והוא אף עשה מעשה ועבד עם
13 ילדים. עם זאת, אין בעדות המערערת כדי ללמד שהמנוח היה מתנגד לכך שזרעו, שנלקח מגופו ואשר
14 אלמנתו אינה חפצה בו, לא ישמש לאישה אחרת להרות ולהותיר זכר אחריו. אדרבא, יש להניח לגבי
15 המנוח, כאמור בהנחיות, כי "הרצון להמשכיות ולקיום לאחר המוות על-ידי הותרת צאצאים הוא
16 רצון בסיסי של רוב הפרטים בחברה" (ס' 5).

17
18 בית משפט קמא קבע, כממצא עובדתי על יסוד הראיות, שהמנוח לא רק חפץ בילדים, אלא גם
19 שאהבתו לילדים ורצונו בילדים היו נטועים בו, אפילו היה נגזר עליו שלא להביאם עם המשיבה יחד,
20 כגון אילו נפרד ממנה כפי שקרה בעבר לא אחת. לא מצאנו עילה להתערב בממצא זה של בית משפט
21 קמא, המושתת על העדויות, כשבית משפט קמא הוא שראה ושמע את העדים. דין הוא שאין בית
22 משפט של ערעור מתערב בקביעות שבעובדה ובמהימנות אלא במקרים חריגים, והמקרה שלפנינו
23 אינו מאלו.

24
25 8.2.6 נוסף כי עמדת המערערת שהמנוח חפץ בילדים ממנה בלבד, להבדיל מאשה אחרת,
26 מתעלמת מניסיון החיים, ומהנסיבות הקונקרטריות. השאלה הנשאלת היא לא מה היה המנוח רוצה
27 כאשר חי עם המערערת וציפה לשנים ארוכות של זוגיות ואהבה, אלא מה היה רוצה אילו היה
28 לדעת את דבר מותו הקרב, ואת אי הסכמתה של אשתו-אלמנתו להרות מזרעו, להקים לו זרע ולממש
29 את רצונו להוליד ילדים.

30
31 מעבר לדרוש נציין כי במקרה זה, המנוח ותבדל"א המערערת נהגו להיוועץ בהורים המשיבים,
32 וכיבדו אותם, הן מכוח מצוות כיבוד אב ואם הנוהגת בחברתנו ככלל (ונוכח את הדיבר החמישי
33 "כבד את אביך ואת אמך"), הן בשל אישיותם של ההורים. בן שכן כיבד את הוריו, חזקה עליו שהיה
34 תומך ברצונם של הוריו, הרואים בכך את כיבוד רצונו שלו, או אפילו את אמונתם בשאלה מה היה
35 רצונו, בנסיבות שבהן אלמנתו אינה חפצה להרות מזרעו.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1
2 8.2.7 אף שלא מצאנו לקבוע מסמרות בשאלה אם אכן קיימת חזקה כי כל אדם רוצה להביא
3 ילדים לעולם אף לאחר מותו, כאשר לא יוכל לשמש להם הורה בחייהם, כאן אולי המקום להביא
4 מדבריו הנכוחים של פרופ' אסא כשר, פרופ' לפילוסופיה ומוחזק הקתדרה לאתיקה מקצועית, חתן
5 פרס ישראל ולמרבה הצער אב שכול אף הוא. פרופ' כשר השתתף בדיונים ש' מו לפרסום הנחיות
6 היועץ המשפטי לממשלה וכן היה גם חבר הוועדה הציבורית, והביע בהמלצותיה את דעתו, שאמנם
7 דעת מיעוט הייתה בין חברי הוועדה, אך דבריו מדברים בעד עצמם.

8
9 בין השאר עומד פרופ' כשר על החזקה שאדם רוצה להביא ילדים לעולם, על כך שבהעדר בת זוג יש
10 לאפשר להוריו הרוצים בכך לעשות שימוש בזרעו להפרייתה של אשה שתוצה בכך, ועל הערך היסודי
11 של כבוד האדם המת, שיש לממש את רצונו. אלו דבריו:

12 "חזקה על אדם שהוא רוצה להביא ילדים לעולם. הטעמים לכך רבים, המשמעויות
13 האישיות מגוונות. אחד הטעמים המוכרים, שאף פעם אינו יחיד, הוא הרצון
14 ב'נוכחות' גם לאחר המוות. ... אדם שאינו רוצה במנהג כלשהו לאחר מותו, יאמר זאת.
15 אם לא אמר זאת, חזקה עליו שהמנהג אינו בניגוד לרוחו.

16 חזקה על אדם נשוי שהלך לעולמו ולא הותיר אחריו צאצאים שרצה להביא לעולם
17 ילדים במסגרת המשפחתית של נישואיו. אם לא הורה במפורש שאינו מעוניין
18 שיקימו לו זרע לאחר מותו, חזקה עליו שהיה מעוניין שיקימו לו זרע לאחר מותו,
19 במסגרת המשפחתית של נישואיו. לפיכך, אם אשתו או בת-זוגו היציבה מעוניינת
20 להשתמש בזרעו כדי ללדת ילד שלו ולגדלו, חובה היא לאפשר לה לעשות זאת.

21 חזקה גם על אדם לא נשוי שהלך לעולמו ולא הותיר אחריו צאצאים שהיה רוצה
22 להביא ילד לעולם. אם לא הורה במפורש אחרת, הוריו יכולים להיות אלה שיקימו לו
23 זרע לאחר מותו, אם ימצאו אישה שתהיה מוכנה להרות מזרעו ולגדל את ילדו, בקשר
24 נאות עם הוריו של המנוח. לפיכך, אם הוריו של אדם שלא היה נשוי ולא הותיר אחריו
25 צאצאים מעוניינים להשתמש בזרעו כדי להביא לעולם ילד משלו, חובה היא לאפשר
26 להם לעשות זאת, בעזרת אישה מתאימה.

27 חייו של ילד שיבוא כך לעולם יהיו שונים מחייו של ילד שבא לעולם במשפחה שלמה
28 ונינוחה. מובן מאליו, ששוני כזה, אם הוא כרוך בקושי, ראוי יהיה לטיפול נאות. עצם
29 הצורך בטיפול, לעולם אינו נימוק של ממש כנגד עצם התהליך של הקמת זרע למת.

30 במדינה יהודית ודמוקרטית, אין מקום להגביל את האפשרות של אשה או בת-זוג,
31 ובמקרה שאין כזאת - את האפשרות של ההורים, לשמור על כבוד האדם של המת
32 בכך שיקימו לו זרע לאחר מותו".

33 (עמ' 46-47 בהמלצות הוועדה)

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1
2 ראו גם דברים שאמר פרופ' כשר בדיון בוועדת הכנסת לענייני מחקר ופיתוח מדעי וטכנולוגי (ביום
3 30.9.02 עמ' 6 - www.knesset.gov.il/protocols/data/rtf/mada/2002-10-22.rtf).

4 http://www.zefat.ac.il/Uploads/dbsAttachedFiles/BIO_11.pdf ואו
5 (עלון מס' 11 של "פורום צפת לביו-אתיקה", יוני 2015, המכללה האקדמית צפת):

6 "במדינת ישראל, הבאת ילדים לעולם היא ערך כל כך רווח, בעל ביטויים מעשיים כה
7 רבים, עד שהחזקה צריכה להיות הפוכה: חזקה על אדם שהוא מעוניין שיהיו לו צאצאים
8 שיחיו בעולם, גם בהיעדרו, אלא אם כן אסר זאת במפורש.

9 אין מחלוקת על כך שכבוד המת הוא חלק מהותי של כבוד האדם. כבוד המת הוא כבוד
10 האדם במותו. אנחנו מביעים את הכבוד הזה בדרכים שונות - הלוויה, מצבה, אזכרה
11 וכדומה. אין דרך מעשית יותר לכיבוד המת מאשר שמירה על נוכחות משמעותית שלו
12 בחיי הנתרים אחריו. ואין דרך משמעותית יותר לקיום נוכחות זו מאשר קיום חי של
13 צאצא שלו בינינו".

14
15 8.2.8 בהקשר למובא לעיל נציין כי כאשר אלמנתו של נפטר איננה מעוניינת להקים לו זרע, ועל
16 אחת כמה וכמה כאשר ילדה ילדים לבן זוג שהכירה לאחר מותו, יש לראות את מצב הדברים ככזה
17 שבו אין למנוח בת זוג, "במקרה שאין כזאת" כלשונו של פרופ' כשר, ולאפשר להורים, ככל שהשתכנע
18 בית המשפט בדבר רצונו של בנם, לשמור על כבוד בנם המנוח ועל מימוש אהבתו ורצונו בילדים
19 שימשיכו אותו.

20 נוסף כי כבוד האדם וכבוד האדם המת בכלל עמד גם ביסודה של שורת פסקי דין שניתנו בבתי
21 המשפט לענייני משפחה, שבהם, כפי שהראו ב"כ המשיבים וב"כ היועץ המשפטי לממשלה, עמדו
22 לדיון בקשות של הורי נפטרים לממש את רצון בניהם בהפריית זרעם לאחר המוות. בתי המשפט
23 מצאו, בכל מקרה לפי נסיבותיו, כי יש לכבד את רצון הנפטר ולאפשר את ההפריה. באחדים
24 מהמקרים הסכימו נציגי היועץ המשפטי לממשלה לבקשות, ובמקרים אחרים התנגדו, אך בתי
25 המשפט דחו את התנגדותם. היועץ המשפטי לממשלה מצביע על כך שנתן את הסכמתו באותם
26 מקרים, או שבית המשפט דחה את התנגדותו במקרים אחרים, אך ורק כשלנפטר לא הייתה בת זוג
27 (כך למשל, בתמ"ש 4940/05 (ת"א); בתמ"ש 7930-11-09 (חדרה); בתמ"ש 27682-03-11 (כפ"ס);
28 ובתמ"ש 33065-07-11; ר' ס' 15 בעיקרי הטיעון מטעם המדינה).

29
30 ב"כ היועץ המשפטי לממשלה אף מפנה להמלצות הוועדה הציבורית שסברה כי אין להתיר שימוש
31 בזרע של נפטר לאשה שלא הייתה בת זוגו. בהגיונותה מפנה ב"כ היועץ המשפטי לממשלה גם לדעת
32 המיעוט של פרופ' אסא כשר כפי שהובאה לעיל.
33

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1 לא הובאו לפנינו מקרים שבהם עמדה לפני בתי המשפט השאלה העומדת לפנינו, דהיינו כאשר בת
2 זוגו של המנוח לא מוכנה להרות מזרעו של המנוח. כפי שכבר אמרנו, אנו סבורים שבנסיבות שכאלה,
3 וכפי שפורטו לעיל, מדובר במצב דברים שלא נחזה בהנחיות, כשלדעתנו במצב דברים שכזה אין לבת
4 הזוג מעמד להתנגד, אלא רק להעיד על רצונו של המנוח.

5
6 נוכח האמור לעיל, שבתי המשפט הכירו גם בזכותם של הורים לעשות שימוש בזרע של בנם המנוח,
7 במקרים בהם שוכנעו שזה היה רצונו של המנוח, ובחלק מהמקרים בהסכמת היועץ המשפטי
8 לממשלה, הרי שגם בענייננו יש להתיר למשיבים לעשות שימוש בזרעו של ש' ז"ל ולא לאפשר את
9 השחתתו.

10
11 8.2.9 עדותה של המערערת בשאלת רצונו של המנוח (במקרה שהמערערת לא תרצה לעשות שימוש
12 בזרעו) לא הייתה מקובלת על בית משפט קמא, ואינה מקובלת עלינו.

13
14 אכן, בתום שמיעת הערעור הודיעה עו"ד לוי מנצור, באת כוח היועץ המשפטי לממשלה:

15
16 **"התייעצתי עם שולחיי, ואנחנו הצגנו עמדה כללית בתיק זה עומדים מאחוריה. מאחר**
17 **והערעור לא הוגש על ידינו, אנחנו סבורים שאין מקום לעמדתנו אם יש מקום לדחות**
18 **את הערעור בהסכמה אם לאו, שהמושכות לא בידינו. מכל מקום, אם ביהמ"ש ישתכנע**
19 **שיש די ראיות המכריעות את הכף לטובת הוכחת רצון ספציפי של מנוח להבאת ילדים**
20 **לעולם לאחר המוות מאישה זרה, אז אנחנו לא נתנגד"**

21 (פר' עמ' 15 ש' 9 – 13)

22
23 כאמור הגענו למסקנה כי ממצאיו של בית משפט קמא בדבר רצונו של ש' ז"ל, אכן מתיישבים עם
24 הראיות ועם הגיון הדברים, והשתכנענו כי קיימות ראיות מכריעות באשר לרצון זה של המנוח. עוד
25 נחזור ונאמר כי שאלת רצונו המיוחד של המנוח לעשות שימוש בזרעו צריכה להידון כשאלה שהיה
26 נשאל המנוח ערב מותו, אילו ידע כי אשתו-אלמנתו לא תרצה לקיים את זרעו ותמצא לה ניחומים
27 בזוגיות חדשה ובילדים שתלד לבן זוגה זה. כך גם הנחיות היועץ המשפטי לממשלה:

28 **"לשם הערכת רצונו המשוער של הנפטר, יש לבחון כל מקרה לנסיבותיו, לפי העובדות**
29 **הקונקרטיות של המקרה, ולפי עדויות האנשים הקרובים לו" (ס' 14).**

30
31 ר' גם ס' 1 בהנחיות האומר בסיומו:

32
33 **"ההתייחסות לסוגיה עשויה להשתנות ממקרה למקרה ומאדם לאדם".**

34

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

17 אוקטובר 2015

עמ"ש 7457-05-15 א'נ' מ'

1 8.2.10 בשולי הדברים נציין כי לא דנו בטענת המערערת שעניינה טובת הילד שעשוי להיוולד מזרעו
 2 של המנוח וטענותיה בדבר "יתמות מתוכננת". טענות אלו עניינן בהליך נפרד, התלוי ועומד בבית
 3 המשפט לענייני משפחה, שבו מתבקש בית המשפט לאשר את האם המוצעת שתהרה מזרעו של
 4 המנוח. נעיר רק כי בעידנא הדין משפחות חד הוריות הן חזון נפרץ, ולא ידענו כי ילדים הנולדים
 5 למשפחות שכאלה נמצאים מעיקרא חסרים או נחותים לעומת ילדים הנולדים למשפחות שבהן אב
 6 ואם.

7

8 **9. לסיכום**
 9 מהנימוקים שפירטנו החלטנו לדחות את הערעור ולקיים את פסק דינו של בית משפט קמא, כפוף
 10 להסכמת בעלי הדין כי המשיבים זכאים לקבל את כל המבחנות שבהן זרעו של המנוח ולא רק את
 11 מחציתן.

12

13 דין הוא שבעל דין שזכה בערעור זכאי לשכרו והוצאותיו מהצד שכנגד שהפסיד בערעור. שקלנו אם
 14 בנסיבות המיוחדות של מקרה זה ראוי שלא לפסוק הוצאות, אך הגענו למסקנה כי נוכח טענות
 15 המערערת, שהיו בעיקרן טענות נגד ממצאים שבעובדה ואף טענות סף שלא היה להן מקום
 16 מלכתחילה, יש לחייבה בשכר טרחת ההורים המשיבים, ולו בשיעור חלקי. המערערת תישא בשכר
 17 טרחת עו"ד של ההורים המשיבים בסכום של 10,000 ש. המזכירות תעביר סכום זה מתוך הפיקדון
 18 שהפקידה המערערת לידי ההורים המשיבים ואת יתרת הפיקדון תחזיר למערערת.

19

20

21

22

ניתן היום, ד' חשוון תשע"ו, 17 אוקטובר 2015, בהעדר הצדדים.

23

שמואל בורנשטיין, שופט

מיכל נד"ב, שופטת

אילון ש' שילה, סג"נ
אב"ד

24

25